

ЦРАС Вх. № 224/28.11.17.

Рецензия на дисертационен труд „Синхронно плуване – иновации в управлението на педагогическия процес“

НАЦИОНАЛНА СПОРТНА АКАДЕМИЯ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд на тема:

**„СИНХРОННО ПЛУВАНЕ – ИНОВАЦИЯ В УПРАВЛЕНИЕТО НА
ПЕДАГОГИЧЕСКИЯ ПРОЦЕС“**

за присъждане на научна степен

„доктор на науките“

Област на висше образование: 1. педагогически науки, професионално направление 1.3. педагогика на обучението по...

Научна специалност : Методика на обучението по физическо възпитание и спорт – синхронно плуване

Педагогически факултет

Катедра "Теория и методика на физическото възпитание"

Автор на дисертационния труд: *доц. БИСТРА ГЕОРГИЕВА
ДИМИТРОВА, доктор*

Рецензент: *проф. МАЛЧО СТОЯНОВ МАЛЧЕВ, доктор на науките*

СОФИЯ

2017

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на Научно жури по защита на дисертационния труд, съгласно **Заповед №3П-1829/23.10.2017 г.** на Ректора на НСА „Васил Левски“.

Рецензията е изготвена в съответствие със Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за неговото приложение, както и конкретизациите в Правилник за придобиване на научната степен „Доктор на науките“ и заемане на академични длъжности в Национална спортна академия „Васил Левски“.

Кандидатът за научната степен отговаря на изискването на Чл. 12. от ЗРАСРБ: *Научната степен "доктор на науките" се придобива от лице с образователна и научна степен "доктор"*.

1. Данни за докторанта

Доц. д-р Бистра Георгиева Георгиева Димитрова е родена на 19.04.1959 г. в гр. София. След завършването на средното си образование през 1977 г. във френската гимназия – гр. София (златен медалист), постъпва в НСА „Васил Левски“, където учи и се дипломира през 1981 г. От 1994 г. – след защитена дисертация, е „доктор“ по шифър 05.07.05.

Професионалната реализация на доц. Бистра Димитрова е свързана с НСА „Васил Левски“ където е *преподавател* по плуване и синхронно плуване в катедра „Водни спортове“ от 1984 г. През 1990 г. е атестирана в научната длъжност *главен асистент*.

Доц. д-р Бистра Георгиева Димитрова всеизвестно и признато е публична личност, която е оставила ярки следи в досегашния път на своя живот у нас и в чужбина. Той неразривно е свързан със спорта синхронно плуване: *състезателна дейност, образование и кариера, треньорска и преподавателска реализация, обществени и научни изяви*. Детайли, които подкрепят тази констатация откриваме в CV на доц. Димитрова в сайта на НСА „Васил Левски“ и изчерпателната документация съпътстваща процедурата. Всичко това ми дава основание да подчертая, че *идеята* и избора на *темата* на дисертационния труд са напълно прозрачни и оправдани. Те са предопределени от вътрешната потребност на изследователя и многогодишно целенасочено научно дирене на автора на предложения дисертационен труд.

Доц. Бистра Георгиева Димитрова е автор на 137 научни публикации; участвала е с научни доклади в 32 международни конгреса и симпозиума; в 47 международни научни конференции. Тя е международен координатор в 3 научно-изследователски, 3 международни и 7 европейски проекта. Тази активност се дължи и на едно нейно безспорното предимство – ползва

литературно френски, английски, руски и говоримо испански, италиански, арабски и гръцки

Към дидактическия профил на доц. Бистра Георгиева Димитрова трябва до се отбележи, че тя е автор и ръководител на всички програми по синхронно плуване, акредитирани в НСА от НАОА. Като титулярен лектор е самостоятелен автор на всички учебници, практически ръководства и други учебни помагала за трите образователни степени на специалността „Синхронно плуване“. Отличава се със завидни компютърни умения.

2. Данни за дисертацията и автореферата.

Дисертационният труд се посвещава на 35 годишния Юбилей на спорта „Синхронно плуване“ в България. Обобщаването на богатия спортен, педагогически и научно-изследователски опит на доц. Бистра Георгиева Димитрова несъмнено е принос към спортологичното познание в сферата на синхронното плуване. В гносеологически аспект дисертационният труд е изграден върху основите на познанието за възникването и еволюцията на синхронното плуване и е ориентиран към обосноваване на иновационни подходи в управлението на педагогическия процес.

Темата е *актуална* не само от гледна точка на настоящето, но и от бъдещето и има голяма практическа значимост защото разработката, както е отбелязано във въведението – *прави първи опит да систематизира и анализира ключови направления за българските кадри по синхронно плуване от различните структурни нива на управление*. Пак там е декларирано в заключение, че *тя ще се ограничи в обобщаване на практическия опит, изследване на спецификата в проявлението на общоприети в педагогиката по физическа култура и спорт и спортната наука параметри, анализ и обобщаване на теоретико-методологичните предимства на “българската школа” по синхронно плуване*.

Общият обем на дисертационния труд е 279 страници основен текст. Текстуалната част е обогатена от 25 таблици; 12 фигури; 15 диаграми; 21 схеми; 16 гр. полигона и 9 графики. За разработване на теоретичната компонента на дисертацията са проучени общо 524 литературни източника, от тях 165 отпечатани на български, 359 на латиница + 11 web – sites.

В структурно отношение, при изграждането на архитектурата на дисертацията, доц. Бистра Георгиева Димитрова проявява академичен

традиционализъм в съчетание с личен почерк по отношение на дизайна, който несъмнено е повлиян положително от преобладаващото ползване на западни информационни източници, както вече отбелязах. Първа глава безспорно е теоретичната основа, втора глава е методологичната компонента, а трета глава съдържа доказателствената и аналитичната част на ДТ. Четвърта глава (без да има претенции за това според мен) включва дискусия и обобщение на резултатите; заключение; изводите; препоръките и приносите.

Обстойното и задълбочено изследване на дисертационния труд ми позволява да определя, че той се отличава с *конвергентен, дивергентен и значителен иновативен характер*.

Глава първа – озаглавена като *Теоретико-методологични аспекти на проблема* съдържа два основни параграфа: *1.1. Управление на системата синхронно плуване* и *1.2. Проблеми на управлението в синхронното плуване, като двигателен продукт*. Всеки от цитираните параграфи е децентриран в три логично обособени точки.

Относно първа глава следва да отбележа следните централни моменти:

- ✓ Основният акцент е поставен върху постановките за управлението и неговите компоненти, което е в пълно съзвучие с темата на дисертационния труд, макар че някои от тях, отдавна известни за науката, би могло да се представят по-пестеливо;
- ✓ Проличава холистичния подход на автора при контент-анализа (количествено-качествен анализ на съдържанието на информационните източници) за изследване на проблема;
- ✓ Считам, че точка *1.1.3. Специфични особености на двигателната и социална система синхронното плуване* е доминираща и друго – нейното място по-скоро е към параграф *1.2.*;
- ✓ Осветляването на въпроса за спецификата на проявлението на двигателните качества в синхронното плуване е методологическа необходимост, но на места цитирането на известни и признати автори и пренос на познанието от общата теория за двигателните качества от минали десетилетия, е ненужно обременяване на обема на труда;
- ✓ В първа глава, към всички точки от двата параграфа са изведени конкретни обобщения, което впоследствие улеснява синтезирането на крайните изводи. Някои от тях обаче не са прецизирани – например на с. 84: *От направения дотук анализ за проявлението на*

функционалните качества в двигателната дейност по синхронно плуване, можем да направим следното ранжиране: равновесие/равновесна устойчивост; гъвкавост; издръжливост; силова издръжливост; сила.(вж. Графичен полигон 4: Онагледяване на ранжирането по значимост на проявлението на функционалните качества при обезпечаване техническата изява в двигателната система синхронно плуване.);

✓ Установените и наложилите се методологически традиции изискват в кая на първа глава да се идентифицира *научния въпрос* на изследването, което е необходимо условие за формулирането на хипотезата на изследването. Този сегмент не се открива в ДТ, но определено в глава IV, в *Дискусия и обобщение на резултатите* – с. 263 и IV.1.2. *Заключение* той имплицитно се съдържа. Вероятно доц. д-р Бистра Георгиева Димитрова има своите аргументи в защита на тази концепция.

Глава втора на ДТ – *Обща и специализирана методология на докторския труд* е разгърната в светлината на т.нар. обща (идеална) структура на текста и съдържа програмата на изследването. Като обща оценка мога да изтъкна, че тази глава е разработена в съответствие с изискванията на спортологията и наукометрията, независимо че за разработката би било плюс при:

- ✓ Уточняване относно коя е общата методология;
- ✓ Конкретизира на методологичната основа. Вече отбелязах, че доц. Бистра Димитрова използва холистичния подход, но следва да се обоснове системно-структурния подход – структурен и функционален, след като основните анализи са свързани със системата синхронно плуване, както и мета-анализа;
- ✓ Точка II.1.1. *Лимитиране на проблема* хипотетично свързвам с методологичното понятие *постановка на проблема (научния въпрос)* при условие, че съдържанието му в случая трябва да е компресирано;
- ✓ Съществува несъответствие на номерациите на параграфите II.2.6 и II.2.7. – двукратно в съдържанието и текста.

Комплексната методика съдържа достатъчно диагностични процедури за събиране на необходимата емпирична информация. Използваните математико-статистически методи са надеждни за обработка на събраните емпирични данни.

Изчерпателно е разгърната и описана организацията на изследването в процедурите на предварителните и основните експерименти.

Трета глава безспорно е сърцевината на дисертационната разработка. В нея са изложени *теоретичните, научно-приложните и методични аспекти на системата синхронно плуване*, като първоначално се обобщава опита от управление на обучение във водна среда. Разработени са модели за управление ефективността на плувната техника в образователната система; доказана е ефективността на специализиран инструментариум за функционален контрол и оценка в образователната система; осветлени са специфични аспекти на управлението в процеса на обучение по синхронно плуване.

Параграф *III.2. Теоретично моделиране на обучението по синхронно плуване* е дидактическият център на системата на синхронно плуване. Затова тук с основание откриваме научните проблеми свързани с образователни програми и методически инструменти за обучение на специализирани кадри по синхронно плуване; класификационна структура на специализираните методи за обучение в синхронното плуване на суша и във водна среда и на последно място по своето значение структурата на научно-приложен модел за обучение по синхронно плуване в системата за средно образование.

Параграф *III.3. е посветен на индивидуалните и колективни оценки за обективно управление на обучението по синхронно плуване.* Представени са: модели за управление на специализираната техника в обучението по синхронно плуване; индивидуалните и колективни оценки за управление на обучението във волна програма по синхронно плуване; разработени нормативни инструменти за ефективно управление на педагогическия процес в системата синхронно плуване.

Достоинствата на трета глава са твърде много, за да бъдат изложени в една рецензия, затова ще се спра на най-важните моменти:

- ✓ Конвергентният характер на ДТ в глава първа, тук се измества към иновативните компоненти, което неминуемо е основното

изискване към ДТ за присъждане на научната степен „доктор на науките“.

- ✓ В тази глава аргументирано се защитава научно-приложната стойност на разработката.
- ✓ Статистическите анализи разкриват високата компетентност на автора в този аспект.
- ✓ Текстовете прецизно са подкрепени от необходимите и при това авторски графични модели.
- ✓ Предложените и анализирани в трета глава модели за управление на системата синхронно плуване , учебни програми, нормативни инструменти за оценка и др., са високо оценени от редица държавни и международни институции, което е видно и доказано в съпровождащите процедурата документи.

Относно **глава четвърта** още в началото на настоящата рецензия изложих становище. В тази връзка ще допълня следното, което се отнася до изводите. *Те пряко и косвено доказват, че задачите на изследването са решени адекватно и е постигната поставената цел.*

1. Разработените и внедрени български образователен модел и в частност българска методика за обучение по синхронно плуване постигат хоризонталната Европейската политика „...за култура на качеството във висшето образование...“ чрез разработване и акредитиране на дистанционна форма на обучение (3 учебни помагала и 59 тестови въпроса с 4 затворени отговора, с изчислен коефициент на трудност, на български и английски език), достъпна на дистанционната платформа (www.virtual.nsa.bg);

2. Приложени зад граница са предимствата на българската методика и инструменти за контрол на педагогическия напредък в работата с ученици, студенти и синхронисти, като са трансферирани силните ѝ страни в обучението по синхронно плуване на Гърция, Франция, Кралство Мароко и Турция;

3. Разработени и внедрени са образователни нива за обективно управление процеса на обучение по синхронно плуване;

4. Осъществени са подбор, валидиране и прилагане в педагогическата практика на съвременни инструментариуми за ефективно управление на образователната, техническата и функционалната подготовка на студенти, ученици и синхронисти (в България и чужбина);

5. Чрез проверка на нулевата хипотеза по метода на Стюdent е доказана възможността, да се заменят - лабораторните с теренни методи (с грешка 0,02%) за изготвяне на срочна оценка за педагогическия напредък в обучението по синхронно плуване;

6. Разработени са технически нива на подготовка, които по регресионно уравнение (от 2-ра степен) се използват за планиране, структуриране и нормиране на местата в кратката и голяма волни композиции в синхронното плуване.

Относно приносите – позволявам си да ги обединя!

1. Системата синхронно плуване е надградена с нови знания за видовете подсистеми на управление в процеса на образование и обучение чрез иновативна теоретична концепция;

2. Разработен и внедрен е цялостен вертикал на български образователен модел от прогимназиален етап на средното училище до ОНС „Доктор“ по синхронно плуване, основан на придобития ни педагогически опит (по държавен договор) в български и чужди университети;

3. Всички образователни нива са осигурени с учебни помагала и тестове за когнитивен контрол във 4-те акредитирани програми и пълен онлайн инструментариум за дистанционно обучение (на български и английски език);

4. За първи път са дефинирани образователни и технически нива в управлението на системата синхронно плуване, основани на теоретичните принципи на система за контрол и оценка чрез квадранти, адаптирана за специфичните нужди на специализираната техника по синхронно плуване (във водна среда, при прав и обрънат вектор);

5. Разгледана е системата синхронно плуване като социална структура и е дефинирано съдържанието на нейните вътрешни нива за управление, основано на придобития ни опит като национален и международен лектор и изследовател (в периода 1984-2017 г.).

6. Установени са взаимозависимости между категорията на композицията и индекса “високо изпълнение” (изискван от международния правилник на ФИНА), основани на систематизиране на наш придобит управленчески опит като член на техническия комитет по синхронно плуване към Европейската Лига по плуване (ЛЕН в периода 1986-1992 г.);

7. За първи път в Европа, за обучението по синхронно плуване са разработени нормативни инструменти за прогноза на категорията на композицията чрез обективни колективни оценки;

8. Разработени за нормативни инструменти за подбор на изпълнителките в композициите по дисциплини чрез теоретични модели на специализираните поддръжни техники във волните композиции;

9. По комбинирана квадрантна оценка на специализираната техника е разработена точкова система (за индивидуални и колективни оценки), позволяваща обективно определяне мястото на изпълнителките във волните композиции (дует и ансамбъл);

10. Въвеждането на образователни и функционално-технически нива в педагогическата практика позволяват прогнозиране на категорията на волната композиция, което усъвършенства системата на управление по синхронно плуване.

Считам, че откритите приноси са обективно експлицирани и са белязани с необходимата академична скромност.

Препоръки за практиката – отличават се с реална приложимост.

1. Създадената нова специализирана методика за образователната система е адаптирана за нуждите на предмета „физическо възпитание и спорт в училище“ по принципите на собствената ни методика за обучение и усъвършенстване на композициите класирала националния отбор на България на 7-мо място, в група “А” на Европа (приложена в периода 1981-1992 год.);

2. Словесните квадрантни оценки за ефективност на техниката при изпълнение на специализирани елементи в хоризонталната и вертикална плоскости са обективен помощник на педагога за моделиране градусите при подравняване на сегментите на частите от тялото при изпълнение на базови преходи;

3. Изследователският ни и теоретичен опит по синхронно плуване ни помогна да установим възможностите за усъвършенстване на управлението в процеса на българското обучение и образование в специалността на ОКС „Бакалавър“ и „Магистър“, акредитирани в НСА „Васил Левски“

Относно автореферата – считам, че в достатъчна степен представя съдържанието на ДТ. В него са посочени повече от необходимите публикации по темата на ДТ.

4. Заключение

Авторът на дисертационния труд „Синхронно плуване – иновация в управлението на педагогическия процес“ доц. д-р Бистра Георгиева Димитрова е изявен авторитетен представител на академичната и научна общност с богата творческа биография.

Независимо от някои мои мнения и бележки, с убеденост давам **цялостна положителна оценка** на рецензирания дисертационен труд. В тази връзка си позволявам да предложа на членовете на почитаемото научно жури, в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилника на НСА „Васил Левски“, да присъдят на доц. д-р Бистра Георгиева Димитрова научната степен **„доктор на науките“** в *Област на висше образование* 1. педагогически науки, професионално направление 1.3. педагогика на обучението по..., за *научната специалност* „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка“.

Шумен 23.11.2017 г.

Рецензент:

(проф. Малчо Малчев, ДН)